

ОРГАНИЗАЦИЈА СКИ-СНОУБОРД ШКОЛА У СРПСКИМ СКИ ЦЕНТРИМА СТИЈЕПОВИЋ ВЛАДО¹, ЛИЛИЋ ЉУБИША², СТОЈАНОВИЋ НИКОЛА³, САВИЋ ЗВЕЗДАН³

¹САСИ председник, професор спорта и физичког васпитања, Србија

²Факултет за спорт и физичко васпитање Универзитета у Приштини, Лепосавић, Србија

³Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Нишу, Србија

Сажетак: Ово истраживање је дескриптивног карактера и упознаје нас са првим почецима спортова на снегу и ски-сноуборд школама на планинама у Србији. Спортско рекреативна туристичка понуда је основни фактор развоја једног зимског ски центра. Кроз историју се показало да су ски-сноуборд школе носиоци туризма и главни промотери зимских ски центара. Правилном организацијом ски-сноуборд школа се подиже квалитет самог центра као и развоја слободних стилова живота. Организацију школа у центрима је различита, зависи од географског, туристичког, угоститељског као и амбијенталног положаја једног ски центра. У Србији постоје три званична ски центра у оквиру Скијалишта Србије и још пар скијалишта која су у развоју. Предмет овог истраживања је приказати како и на који начин треба да ски-сноуборд школа има утицај на повећање квалитета једног ски центра, као и популарисања спортова на снегу кроз различите стилове живота. Кроз историју од изградње првог објекта - планинарског дома, формирања првог планинарског савеза који се трудио да омасови овај спорт. Циљ и задаци рада су усмерени на проналажењу најбољег решења за организацију модерних ски-сноуборд школа у Србији. Да би имали квалитетнију ски-сноуборд школу морамо прво имати квалитетан инструкторски кадар који ће изнети једну спортско-туристичку понуду у једном савременом ски центру. У Србији постоји 6 званичних ски-сноуборд школа у три Ски центра Србије. Српска скијалишта су подигла ниво услуга на ниво Европских ски-центара.

Кључне речи: 1ски-сноуборд, 2рекреација, 3туризам, 4скијалишта, 5инструктори.

THE ORGANIZATION OF SKI-SNOWBOARDING SCHOOLS IN SERBIAN SKI RESORTS Stjepović Vlado¹, Lilić Ljubiša², Stojanović Nikola³, Savić Zvezdan³

¹SASI president, professor of physical education and sport, Serbia

²Faculty of Sport and Physical Education University of Priština, Leposavić, Serbia

³Faculty of Sport and Physical Education University of Niš, Serbia

Abstract: This research is descriptive in character and introduces us to the very beginning of winter sports and ski-snowboarding skills on the slopes of Serbia. The sports-recreational tourist offer is the basic factor of development of a winter ski resort. Throughout history we have seen that ski-snowboarding schools are instrumental in developing tourism and are the main promoters of the winter ski centers. The proper organization of ski-snowboarding schools increases the quality of the center itself, as well as the development of free life styles. The organization of schools in various centers differs and depends on the geographical, tourist, service industry as well as the ambient location of the ski center. In Serbia there are three official ski resorts as part of the Ski Centers of Serbia and several are still in development. This study means to illustrate how ski-snowboarding schools should influence the increase in the quality of a ski center, as well as to promote the popularity of winter sports through various lifestyles. We provide a historical overview, from the construction of the first facilities on mountain slopes – the cabins for mountaineers to the formation of the first mountaineering association which tried to popularize this sport. The aim and tasks of this study are focused on finding the best solution for the organization of modern ski-snowboarding schools in Serbia. In order for to develop higher quality ski-snowboarding schools we must first have good quality instructors, a staff which can supply the demands of a sports-tourist offer in a single modern ski resort. There are six official ski-snowboarding schools in three ski centers in Serbia. The Serbian ski resorts have increased the level of their service to that of European ski centers.

Key words: ski-snowboard, recreation, tourism, ski resorts, instructors.

ORGANIZACIJA SKI-SNOUBORD ŠKOLA U SRPSKIM SKI CENTRIMA

Uvod

Srbija ima osam ski destinacija svaki poseban na svoj način da zadovolji svačiji ukus. Svakako najpopularnija I najpoznatija tri ski centra su Tornik, Stara Planina i Kopaonik.

Tornik, prostrana visoravan prepuna borova koji pod sunčevim zracima dobijaju neverovatan zlatni sjaj svrstava Zlatibor u jednu od najlepših planina u Srbiji. Prestonica srpskog planinskog turizma, prepuna gostiju i tokom leta i tokom zime, nalazi se na prosečnoj nadmorskoj visini od 1.000 m, a okružuju je visovi Tornik (1.496 m), Čigota (1.422m) i niz nižih.

Stara planina, nalazi se u blizini grada Knjaževca, najveća je planina u istočnoj Srbiji. Visokoplaninski masiv prostire se kao prirodna granica prema Bugarskoj fascinantne lepote i netaknute prirode. Kao jedna od najlepših planina naše zemlje predstavlja ogroman potencijal za razvoj turizma. Stara planina predstavlja prirodno bogatstvo izvanrednog značaja i u prvoj je kategoriji prirodnih bogatstava.

Kopaonik, kao najveći ski centar Srbije, sa odlično pripremljenim stazama pruža neizmerno uživanje svim kategorijama skijaša, od početnika do skijaša vrhunskih sposobnosti. Skijaški centar Kopaonik prostire se na oko 62 km staza i ski puteva uređenih za alpsko i nordijsko skijanje. Za ljubitelje noćnog skijanja u samom centru skijališta osvetljena je staza "Malo Jezero". Osim toga, za najmlađe skijaše i sve druge početnike, koji prave svoje prve skijaške korake, postoji obezbeđen prostor „ski vrtića“ sa pokretnom trakom i karusel koja olakšava da se ovlada osnovnim skijaškim veštinama. Gotovo pet meseci godišnje ova srpska lepotica nalazi se pod snegom. Nadmorska visina na kojoj se prostire, od 1.100 i 1.900 m, ima odličan potencijal za izgradnju dugih staza za alpsko skijanje.

Predmet, problem i cilj istraživanja

Predmet ovog istraživanja je istorijska analiza razvoja sportova na snegu u našim i stranim ski centrima. Cilj i zadatak rada je pronalaženje hronološkog razvoja ski-snowbord škola u našim Skijalištima, oni su uslovljeni razvojem naših ski centara. Kao i funkcionisnje modernih ski-snowbord škola koje u svom sistemu imaju instruktore koji zadovoljavaju kriterijume za realizaciju nastave.

Istorijat skijanja u Svetu

Nakon prvog svetskog rata, 1920., Austrijanac **Hannes Schneider**, učenik **Georga Bilgerija** utemeljio je u St. Antonu u Tirolu tzv. Arlberšku školu skijaške tehnike. Škola se temeljila na principu "plužne kristijanije" tj. "osnovnog prestupnog zaokreta" sa naglašenom kontrarotacijom trupa, a prvi je puta organizovana u grupama s različitim stepenima znanja.

Gotovo je nemoguće utvrditi kada je skijanje nastalo jer čini se da je skijanje staro koliko i čovek. Još na slikama u pećinama iz kamenog doba, pronađenima na severu Evrope, prikazani su lovci sa daskama na

nogama. Ipak, sa sigurnošću može se reći da su počeci skijanja, pa i ovog u modernom obliku vezani za nordijske zemlje

Skijanje kao sport takođe se razvilo u Norveškoj, ali se ubrzo proširilo na ceo svet. Prva disciplina bilo je trčanje na skijama, koje je nazvano nordijsko skijanje. Na Alpima se razvila druga disciplina brzog spuštanja niz planinu, alpsko skijanje. Postepeno su nastajali različiti skijaški sportovi koji koriste različite tehnike skijanja i različite oblike skija. Do danas se sačuvala osnovna podela na nordijske i alpske discipline, a izgled skija i štapova menjao se samo u nijansama, npr. zakrivljenosti i veličini zavisno o tehnici.

Sondre Norhaim, otac modernog skijanja, rođen je 1825. godine u dolini Morgedal u pokrajini Telemark (Norveška).

Bio je prvi veliki inovator, reformator i sportista u skijanju. On skraćuje dužinu skije na 2,4 m, daje skijama prvi put "carving" oblik: 8.4cm, 6.9cm, 7.6cm, urezuje udubinu na kliznoj površini skije po čitavoj dužini, skraćuje štap. Prvi primjenjuje penjanje raskorakom, i usavršava vezove.

Bio je pobjednik na većini takmičenja koja su se održavala u to vreme, i prvi primenjuje paralelnu tehniku izvođenja zavoja, danas poznatu pod nazivom kristiania.

1884. godine, Sondre odlazi u Ameriku zbog ekonomske krize, i tamo i umire 1897. godine.

U Šamoniju su 1924. godine održane prve Zimske olimpijske igre. Tada se broj zaljubljenika u smučanje procenjivao na tri do pet hiljada, a danas ih je više od osam miliona...

U Alpima evropskom snežnom dragulju, godina 1907. bila je jedna od značajnijih u istoriji skijanja i skijaškog sporta. Tada je, da podsetimo, Alpski francuski klub (Club alpin francais) organizovao prvo Međunarodno takmičenje u Monženevru, nedaleko od Briansona.

Stanovnik Grenobla Jean Pomagalski se pamti kao tvorac prvih francuskih ski liftova. Kompanija "Poma" koju je osnovao danas isporučuje opremu planinskim centrima širom sveta.

Prva snowboard je doneta u našu zemlju iz Amerike, a 1986 g (Darko Stijepović) daska brend snouborda "Winterstick". Inače proizvođač ove daske je Dimitrije Milović čovek našeg porekla koji živi u Americi.

Osnovana je prva međunarodna asocijacija instruktora i trenera sporta na snegu i:

- ISIA profesionalni instruktori za skijanje, osnovani su 1962. godine u Montebodeni (Italija).
- Međunarodna asocijacije sportova na snegu u školama i univerzitetima osnovan 1965. godine u Bad Gasteinu (AUT),
- IVSI amaterski instruktor skija, osnovan je 1969. godine u Murrenu (Švajcarska).
- Savez instruktora i treneri sporta na snegu INTERSKI INTERNACIONAL osnovan je 1952. godine u Zursu (Austrija).

Istorijat skijanja u našim Ski Centrima

Stara Planina

Filmsko svedočenje o počecima skijanja na Staroj Planini.

Još uvek ima živih svedoka razvoja skijanja u Knjaževcu. Danas se Ski klub Midžor iz Knjaževca sa poštovanjem odnosi na svoju istoriju i tradiciju i novim klincima to prenosi jer ne počinje skijanje sa nama već je ovde prisutno preko 60 godina.

Kopaonik

Pod uticajem razvoja skijanja u Alpima tridesetih godina ovoga veka osnovano je u Beogradu Srpsko planinarsko društvo. Njegovu zainteresovanost za Kopaonik pojačala je i izgradnja železničke pruge dolinom Ibra.

U januaru 1935 god. na Kopaoniku organizovano stiže grupa od 120 planinara i obavlja dva osnovna zadatka: organizuje tečaj iz skijanja i donosi odluku o gradnji planinarskog doma.

Već u Decembru 1935, kao nedovršen, otvoren je planinarski dom na lokaciji današnjg hotela "Olge Dedijer".

Zlatibor

U periodu između prvog i drugog svetskog rata Zlatibor postaje poznat i kao smucarski centar.

Zbog velikih snegova i neprohodnih puteva dosetljivi Zlatiborci iz sela Rudine počinju tridesetih godina sami da izrađuju skije i da ih koriste za kretanje i obavljanje seoskih poslova.

Na Rudinama se '48. godine osniva "Smučarsko društvo Rudine". Njegovi osnivači Janicije Jeremic, Milija Glisovic, Drago Jeremic i Milos Misovic takmiče se i prenose svoje znanje mladim generacijama.

60-ih godina smucarski klub menja svoj naziv u "Smučarski klub Janićije Jeremić".

"Bez preterivanja može se reći da je Zlatibor terenski najidealnije mesto za skijanje. Vrlo blagi nagibi omogućavaju početnicima da za nekoliko dana nauče osnove skijanja. Za one koji su već uvežbani, padine Tornika znače mogućnost citavih avantura.

Prvo udruženje instruktora skijanja Srbije osnovano je 2002 g. na Kopaoniku, Predsednik udruženja Dragan Milićević, prof. i Generalni Sekretar Vlado Stijepović, prof.

Današnji izgled ski-snowbord škola

Skijališta Srbije imaju 6 škola skijanja i snowborda i to na Kopaoniku tri, Zlatibor-Tornik dve i Stara Planina jednu školu. Ima oko 300 instruktora sportova na snegu.

Cilj ski-snowbord škola je da pokažu profesionalizam, stručnost i pre svega kvalitet nastave. Metodologija koja se koristi izabrana je od najboljih elemenata Srpske škole skijanja koja ima tradiciju u instruktorskoj problematici.

Cilj kvaliteta škole je da animira svojim znanjem i veštinama mase turista koji dolaze 60 % na planine zbog svojih instruktora sportova na snegu.

Kopaonik ima oko 250 instruktora, Stara Planina oko 30 instruktora tako i Zlatibor oko 40 instruktora koje treba usavršavati i obrazovati da su oni faktori razvoja zimskog turizma u našim Ski Centrima, kao i propagatori i realizatori novih stilova života u Srbiji.

Prva organizovana ski škola u Srbiji je bila na Kopaoniku (Genex) koja je osnovana 1980 godine i brojala je 30 instruktora iz cele EX Jugoslavije taj broj instruktora se povećavao razvojem infrastrukture i ležajnih kapaciteta. Ski sezona traje do polovine aprila uz pomoć savremenog osnežavanja staza.

Predlog za budućnost ski-snowbord škola

Skijalište Srbije ima mogućnost da poveća kvalitet i rad škola tako što će napraviti jedinstvenu školu koja će biti raspoređena u sva tri ski centra, kvalitet škole zavisi dosta od kvaliteta instructora a to je od njihovog obučeniosti za taj rad.

Škole skijanja moraju biti direktno kontrolisane i nadgledane od strane stručnih lica (supervizora) koji će obilaziti terene za ski školu, takođe treba napraviti još zatvorenih poligona za organizaciju početnika i dece, kako bi povećali bezbednost i sigurnost najmlađih početnika u sistemu škola.

Takođe moramo svakodnevno raditi na usavršavanji instruktora kroz seminare, stručne skupove, kongrese , koferencije I tako upoznati instruktore sa novim trendovima oprema I tehnike u svetu.

Poštovati norme zakona i državnog i međunarodnog kako bi naši instruktori imali mogućnost rada u stranim ski centrima.

Zakon o sportu od 2016 godine tačno je precizirao ko može da radi sa decom do 16 godina to su profesori sporta i fizičkog vaspitanja koji su sručno osposobljeni. Tako da mogućnost kvaliteta i znanja bude sa najmlađom populaciom.

Tabela 1.

Tabela pokazuje organizacionu šemu funkcionisanja ski-snowbord škole, od Direktora, Supervizora, Instruktor, Animatora, Bookera i do samih korisnika škole.

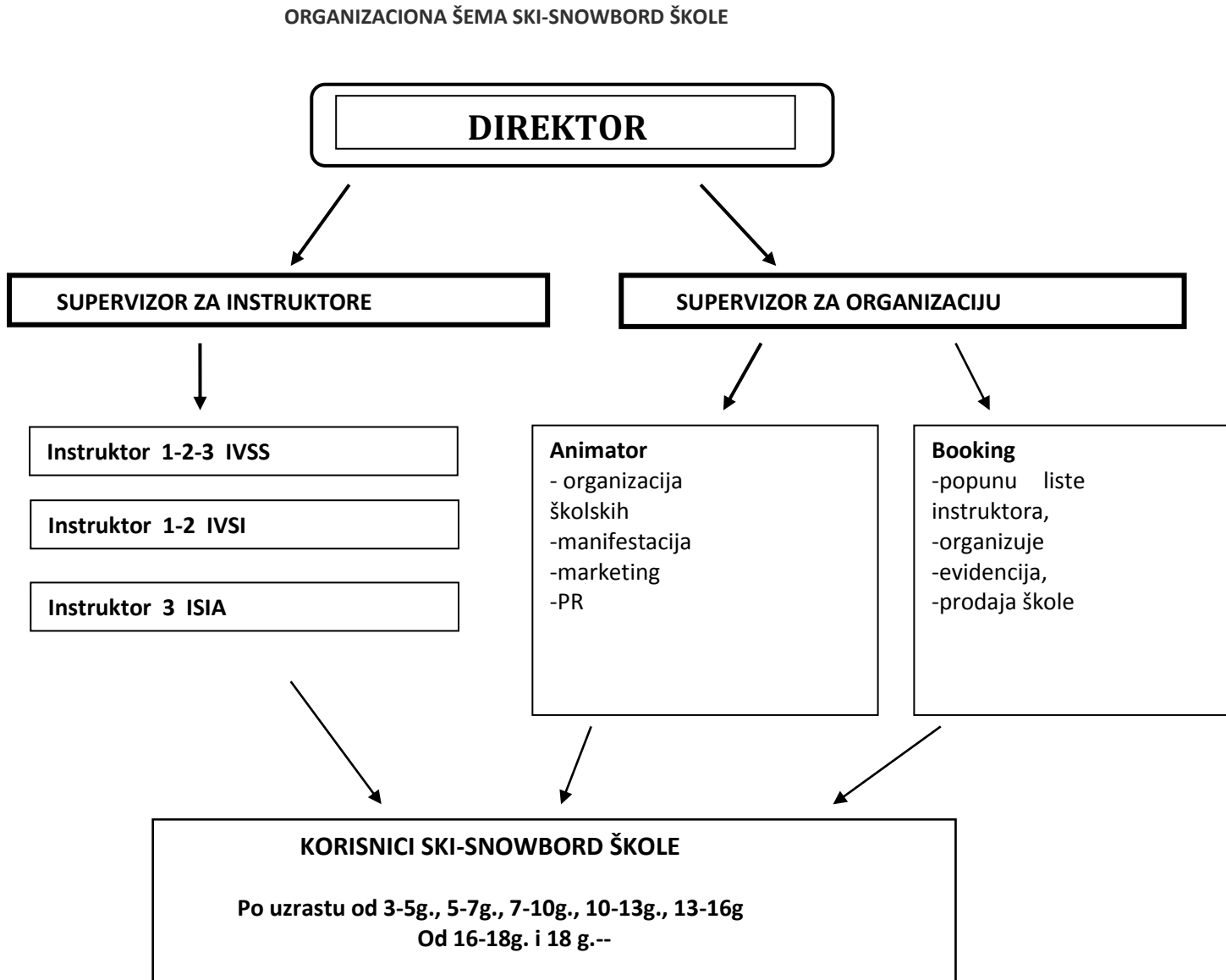

Tabela 2.

Prikazuje rangiranje instruktora kroz određene kriterijume i kategorije.

**RANG LISTA INSTRUKTORA PO KATEGORIJAMA I
KRITERIJUMIMA.**

- 1. Visoka stručna sprema FSFV ----- 10 bodova**
- 2. Viša stručna sprema sport ----- 7 bodova**
- 3. Stručno osposobljen ----- I nivo 3 bod, II nivo 4 bod, III nivo 5 bodova.**
- 4. Radno iskustvo----- od 1-10g 3 bod, 10-20g.4 bod, 20g.—5 bodova.**
- 5. Preporuka korisnika ----- od 1 do 3 bodova.**

Tabela 3.

Prikazuje vrstu nastave škole koju nudimo korisnicima kroz izbor i kvalitet nastave.

VRSTA NASTAVE SKI-SNOWBORD ŠKOLE

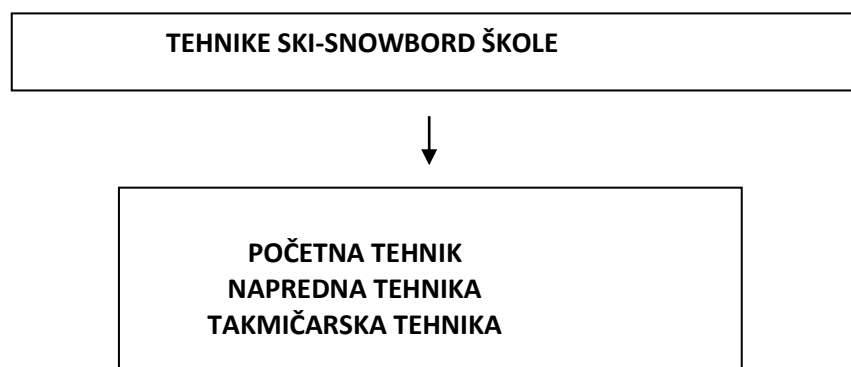
- INDIVIDUALNA NASTAVA DO 5 POLAZNIKA
- GRUPNA NASTAVA OD 5 DO 10 POLAZNIKA
- CELODNEVNA ŠKOLA

U DOGOVORU SA ŠKOLOM MOŽETE ZAHTEVATI
SLEDEĆE AKTIVNOSTI

- SKI-BORD TURE (OBILAZAK Skijališta)
- SKI-BORD SAFARI (VOŽNJA PO NEUREĐENIM STAZAMA)

Tabela 4.

Prikazuje školu ski-snowbord kroz kategorizaciju polaznika I njihovog znanja.

Zaključak

Uzeo sam u obzir svoje dugogodišnje iskustvo i znanje i predlog da ovaj vid škole zaživi u našim planinama, radi bolje i kvalitetnije ponude korisnicima ski-snowbord škole.

Reference:

1. Mišović, M I Nišavić, M. (1951). Smučarstvo Srbije. Beograd: Smučarski savez Srbije
2. Stijepović V, Lilić LJ, Petković E, Joksimović A, (2016) Početak organizovanih skijaških škola na Kopaoniku Konferencija.
3. Stijepović V. (2015) Kopaonik SASI. Priručnik za Primena novih skijaških trendova I tehnika kod dece I omladine na zimovanju.
4. Aleksić, S (1997). Istorija smučanja Priština: Univerzitet u Prištini.
5. Živanović, N (2010). Istorija fizičke culture. Niš: Panoptikum (211).
6. Zakon o Sportu (2016). Ministarstvo Omladine I Sporta R Srbije
7. http://www.skijasko-uciliste.hr/repozitorij/2014/10/udzbenik_alpsko-skijanje_SU_i_HZUTS.pdf
8. <http://www.skijalistasrbije.rs/sr/o-nama>
9. <http://www.skijanje.rs/istorija/istorija-skijanja-u-srbiji/>